

Μια συζήτηση σε λάθος βάση

Του Γιώργου Σωτηρέλη

Να καταργηθεί ή να μην καταργηθεί το ακαδημαϊκό άσυλο; Το ερώτημα αυτό απασχόλησε έντονα την επικαιρότητα, με αποκορύφωμα την κατάθεση- και απόρριψη από τη Βουλήμιας σχετικής πρότασης του ΛΑΟΣ, για πλήρη κατάργηση, και μιας ιδιότυπης και ερμαφρόδιτης τροπολογίας της Νέας Δημοκρατίας (σε άσχετο νομοσχέδιο...), που δεν αμφισβητούσε το άσυλο καθεαυτό αλλά ζητούσε απλώς την απάλειψη των διαδικαστικών του εγγυήσεων.

Η σχετική συζήτηση είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα. Δυστυχώς όμως πολλές φορές διεξάγεται σε λάθος βάση, ιδίως διότι εκκινεί από ορισμένες θεμελιώδεις παρανοήσεις.

Παρανόηση πρώτη: Το «πανεπιστημιακό άσυλο» είναι «άσυλο ιδεών». Έτσι το προβάλλουν με έμφαση οι πάσης φύσεως σχολιαστές και σαν τέτοιο το επικρίνουν, αντιμετωπίζοντάς το περίπου σαν «απολίθωμα» της ελληνικής έννομης τάξης που δεν έχει πλέον θέση σε μια δημοκρατία, η οποία προστατεύει παντού και για όλους την ελεύθερη διακίνηση των ιδεών.

Το σύνολο της παραπάνω επιχειρηματολογίας πάσχει εξ υπαρχής, όπως αποδεικνύεται ευχερώς από την ανάγνωση της ισχύουσας ρύθμισης: *«Το ακαδημαϊκό άσυλο αναγνωρίζεται για την κατοχύρωση των ακαδημαϊκών ελευθεριών και για την προστασία του δικαιώματος στη γνώση, τη μάθηση και την εργασία όλων ανεξαιρέτως των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας των ΑΕΙ και των εργαζομένων σε αυτά, έναντι οποιουδήποτε επιχειρεί να το καταλύσει».*

Τι προκύπτει από αυτήν; Προφανώς ότι η συζήτηση δεν αφορά κάποιο «άσυλο ιδεών», γενικά και αόριστα, αλλά το «ακαδημαϊκό άσυλο», το οποίο προστατεύει αποκλειστικά και μόνο τις «ακαδημαϊκές ελευθερίες», δηλαδή τις ελευθερίες της έρευνας, της τέχνης και της διδασκαλίας, όπως αυτές εξειδικεύονται, με βάση το άρθρο 16 του Συντάγματος, στον χώρο του Πανεπιστημίου. Ως τέτοιο δε, παρά τα περί του αντιθέτου θρυλούμενα, δεν αποτελεί ελληνική ιδιαιτερότητα αλλά παγκόσμια δημοκρατική κατάκτηση, που συνδέεται στενά με την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του Πανεπιστημίου. Ειδικότερα, το πανεπιστημιακό άσυλο, ως συνταγματικό έθιμο ή ως συνταγματική πρακτική, προστατεύει σε όλες τις προηγμένες δημοκρατικές χώρες έναν συγκεκριμένο ακαδημαϊκό χώρο, όχι σαν «ταμπού» αλλά ως βιόσφαιρα ορισμένων δικαιωμάτων που συνδέονται άρρηκτα με αυτόν. Είναι δηλαδή, για να κάνουμε έναν παραλληλισμό, ό,τι περίπου είναι το άσυλο κατοικίας για τα δικαιώματα του ιδιωτικού βίου.

Παρανόηση δεύτερη: Το άσυλο καλύπτει όλους όσους βρίσκονται εντός του Πανεπιστημίου και για κάθε ενέργειά τους, ενώ παρέχει προστασία αποκλειστικά και μόνο απέναντι στις δυνάμεις της τάξης.

Η προσέγγιση αυτή είναι ολωσδιόλου λάθος. Η προεκτεθείσα ρύθμιση ορίζει σαφώς ότι το άσυλο ισχύει *«έναντι οποιουδήποτε»*. Ιδίως δε ισχύει, με βάση και την- συνταγματικά πλέον κατοχυρωμένη- αρχή της τριτενέργειας, και απέναντι στις ποικίλες ιδιωτικές εξουσίες που εισβάλλουν συχνά στον χώρο των Πανεπιστημίων, χωρίς την άδεια των αρχών τους- αλλά και χωρίς πρόσκληση των φορέων της ακαδημαϊκής κοινότητας-, και παραβιάζουν βάνανυσα τα προεκτεθέντα δικαιώματα (με βανδαλισμούς, άσκηση ιδεολογικής τρομοκρατίας, αποκλεισμούς γραφείων διδασκόντων και άλλα θλιβερά παρόμοια). Στην περίπτωση αυτή λοιπόν δεν φταίει το άσυλο, αφού έχει ήδη παραβιασθεί, αλλά η ατολμία και η έλλειψη δημοκρατικής ευθύνης των πανεπιστημιακών αρχών, οι οποίες οφείλουν να ζητούν από τις δυνάμεις της τάξης *«όχι την άρση του ασύλου αλλά την άρση της παραβίασης του ασύλου»*. Οσο δε για τις περιπτώσεις σοβαρής εγκληματικότητας, μια τέτοια άδεια δεν χρειάζεται καν εφόσον, κατά την ισχύουσα νομοθεσία, *«διαπράττονται αυτόφωρα κακούργηματα ή αυτόφωρα εγκλήματα κατά της ζωής»*.

Το ισχύον άσυλο λοιπόν, ως ακαδημαϊκό άσυλο, δεν έχει καμία σχέση ούτε με το «άσυλο ιδεών»

ούτε με την επιβολή ενός καθεστώτος ανομίας και εξουσιαστικής βίας στο Πανεπιστήμιο (συχνά μάλιστα στο όνομα αντιεξουσιαστικών αρχών...). Αυτό δε απευθύνεται τόσο στους πολεμίους του όσο και σε κάποιους δήθεν υπερμάχους του, που με τη στάση τους απλώς το συκοφαντούν και το υπονομεύουν. Απευθύνεται όμως και στο υπουργείο Παιδείας, το οποίο να μεν δεν υιοθετεί, ορθά, την κατάργηση του ασύλου, πλην όμως το συνδέει επικοινωνιακά, ως μη ώφειλε, με τις νέες διοικητικές αρχές που προτείνει, δηλαδή με αρχές οι οποίες σχετικοποιούν υπέρμετρα, όπως είχα την ευκαιρία να επισημάνω σε προηγούμενο φύλλο, μια ακόμα σημαντικότερη- και αλληλένδετη με το άσυλο- συνταγματική εγγύηση της ακαδημαϊκής ελευθερίας: την «πλήρη αυτοδιοίκηση» των Πανεπιστημίων.

Ο κ. Γιώργος Χ. Σωτηρέλης είναι καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ΒΗΜΑ στις 6 Φεβρουαρίου του 2011.